

meto- dický list

pro
severočeské
amatérské
DIVADLO
&
umělecký
PŘEDNES

číslo

6

1977

SPOLEČNÉ ÚKOLY NA ÚSEKU ZÁJMOVÉ UMĚLECKÉ ČINNOSTI

Je skutečností, že oblast zájmové umělecké činnosti v celé naší socialistické republice charakterizuje v současné době příliv nových sil, nového zájmu, vzepětí energie. II. Národní konference v Brně a II. krajská konference o ZUČ, která se uskutečnila v měsíci únoru ukázala analýzou výsledků že od XIV. sjezdu KSČ se podařilo znovu vybudovat institucionální základnu, aktivizovat účastníky i organizátory v oblasti této činnosti, zamezit úbytku souborů, v některých oborech velmi citelných, oživit zájem o soubory a znovu zapsat zájmovou uměleckou činnost výrazným způsobem do mysli celé společnosti. Vládní usnesení č. 46, přijaté 23. února t. r. k podpoře a rozvoji ZUČ všemi rezorty znovu dokázalo, že výrazným rysem kulturní politiky Komunistické strany Československa, státních i společenských orgánů a organizací je všestranná podpora rozvoje umělecké tvořivosti a kulturně organizátorské činnosti lidu.

Vedle dosažených radostných výsledků však analýza dosavadních výsledků ukázala současné slabiny a problematiku na úseku zájmové umělecké činnosti. Ukázala, že neodmyslitelným principem cesty vpřed je spolupráce všech orgánů, organizací, uměleckých svazů, profesionálních i amatérských i hospodářských resortů. Jedním jejím neformálním a důsledným pojetím lze dosáhnout odstranění řady problémů na úseku plánování, řízení, koordinace, na úseku metodické péče, materiálního a finančního zabezpečení této oblasti. Plán rozvoje ZUČ Severočeského kraje, který byl krajskou konferencí přijat položil těžiště na další rozvoj kolektivů hlavně mezi dělnickou, učňovskou a zemědělskou mládeží, na získávání nových vedoucích, systematickou ideově odbornou metodickou péči a na řadu specifických úkolů jednotlivých oborů ZUČ.

Odbor kultury SKNV a Krajské kulturní středisko svolalo aktiv zástupců amatérských uměleckých svazů, aby si vytýčily společné perspektivní úkoly dané Plánem rozvoje ZUČ Severočeského kraje a vyzvalo amatérské umělecké svazy k rozpracování vlastních opatření k splnění těchto náročných společenských úkolů.

Slávka Č e r n á
Krajské kulturní středisko

PLÁN OPATŘENÍ

severočeské krajské organizace Svazu českých divadelních ochotníků
k plnění

Plánu rozvoje ZUČ Severočeského kraje na léta 1976 - 1980

Naše socialistická společnost dává opravdu nepředstavitelné možnosti rozvoje zájmové umělecké činnosti a tím i amatérského divadla a uměleckého přednesu. Po XV.sjezdu KSČ se dále rozšiřují již tak dobré podmínky, amatérská umělecká činnost nabývá významného a také oceňovaného společenského postavení.

Svaz českých divadelních ochotníků jako dobrovolná zájmová kulturní organizace nikdy nestál mimo hlavní proud usilovné snahy o rozvoj divadla a uměleckého přednesu. Často byl iniciátorem a spolu-realizátorem toho, co vedlo ke zlepšení práce divadelních souborů i recitátorů. V souladu s usnesením krajské a celosvazové konference SČDO stanovil KV SČDO níže uvedené úkoly jako podíl naší krajské organizace na plnění krajského plánu rozvoje ZUČ na léta 1976-1980, přijatého na krajské konferenci ZUČ dne 9.2.1977.

- 1/ Účinně ovlivňovat dramaturgii ve smyslu politických motivací jednotlivých ročníků Festivalu ZUČ, t.j. v roce 1977 k 60.výročí VŘSR, v roce 1978 ke 30.výročí Vítězného února, v r.1979 ke 35.výročí SNP a v r.1980 ke 35.výročí osvobození Československa Sovětskou armádou. Nadále rozšiřovat a prohlubovat angažovanost repertoáru. Svým vlivem se podílet na dosažení toho, aby už konečně vymizely z repertoáru severočeských ochotnických souborů umělecky nevhodné a podbízivé hry. Ovlivňovat soubory k ještě většímu zapojení do systému soutěží Festivalu ZUČ.
- 2/ Na úrovni okresních organizací:
 - a) získávat mladé lidi k práci v souborech, orientovat se především na učně a mladé dělníky;
 - b) vyhledávat z řad členů SČDO další schopné režiséry;
 - c) napomáhat při obnovování činnosti nebo zakládání nových souborů a vytvořit systém patronátů nad těmito soubory.

- 3/ Na úrovni okresů a kraje se aktivně a iniciativně podílet:
- a) na organizačním zajištění soutěží a přehlídek Festivalu ZUČ;
 - b) vyhledávat z řad nejvyspělejších členů SČDO lektory seminářů, porotce a členy poradních sborů a tak se podílet na zvyšování kvality amatérského divadla a uměleckého přednesu;
 - c) aktivně a iniciativně se podílet na zpracovávání a vydávání metodických materiálů.

Při této činnosti se spojovat se všemi vyhlášovatelí a garanty Festivalu ZUČ, tedy orgány a zařízeními státní správy a společenskými organizacemi a jejich zařízeními.

- 4/ Ve spolupráci se SČDR věnovat zvýšenou pozornost divadlu na vesnici. Napomáhat souborům, event. vytvořit patronátní systém. Podílet se na obnovování či zakládání souborů na vesnici a pomáhat jim v rámci svých sil a možností zajistit jejich trvalou a pravidelnou činnost.
- 5/ Ve spolupráci s orgány PO SSM a školské správy a jejich zařízeními se podílet výrazněji na rozvoji divadla hraného dětmi. Napomáhat při vyhledávání vedoucích těchto souborů. Podílet se na vytváření podmínek pro to, aby u většiny dospělých souborů pracovaly i soubory dětské.
- 6/ KV SČDO ukládá okresním výborům rozpracovat uvedené náměty do konkrétních úkolů s přihlédnutím ke zvláštnostem jednotlivých okresů. Tato rozpracovaná opatření předložit KV SČDO do 30.6. 1977. Dále se ukládá OV SČDO nejméně jednou za pololetí projednat plnění přijatých opatření.
- 7/ KV SČDO bude nejméně jednou v roce projednávat výsledky plnění opatření jednotlivých okresních výborů a výsledky plnění opatření KV SČDO na krajské úrovni.

Duben 1977

Krajský výbor
Svazu českých divadelních ochotníků
Severočeského kraje

naše RECENZE

A.Arkanov a G.Gorin: SVATEBA PRO CELOU EVROPU

Divadelní studio OV SSM, Děčín

Satirická komedie sovětských autorů si bere na mušku profesionální schematismus některých umělců, v tomto případě televizních pracovníků, kteří své představy, poučky a sebe v umění povyšují nad skutečnost. Vzdalují se životu a výsledkem jejich práce není nic jiného než neživé schema, splněný úkol bez skutečné umělecké hodnoty.

Zajímavý aktuální námět zpracovávají autoři jako rozvedenou anekdotu s jednoduchými typy, založenou na ostrém kontrastu postav televizních pracovníků a lidí, kteří se stávají "obětí" jejich reportérské mánie.

Režisér Vrba dobře pochopil, že zde nemůže jít o žádné psychologizování a vedl herce k vytvoření úsporných typů leckde až stylizovaným projevem, nadsázkou, umocněnou ještě hudebním podmalováním (režisérovy vize, nástupy televizního týmu apod.). Větší problém byl s vedením postav účastníků svatby. Ne všichni představitelé se zde vystříhali šaržování. Velice uvolněně a s komediálním talentem hrál Rimmu Miroslava Vrbová, sympaticky působila i dvojice mladých novomanželů - Hana Hošková a Petr Zeman.

Režisér uplatnil řadu komediálních nápadů - včetně výtvarných - a doplnil představení "televizním" promítáním "přestávek", aby tak funkčně odůvodnil závěr celé komedie, který obstarává televizní hlasatelka z obrazovky. Tento prvek však nebyl zcela zvládnut po stránce technické, ale i obsahové (vybrané filmy leckde diváka mátlý).

Při dalších reprizách bude nutné zabývat se zejména rytmem představení, navazováním replik, přesným poentováním situací a závěrů obrazů. Dále pak ještě výraznějším odlišením týmu televizních pracovníků, jejich profesionálním jednáním, jejich rozlišením od ostatních svatebčanů.

Sympaticky působí snaha oživit představení i choreograficky, je jen třeba tento prvek funkčněji zapojit do celé situace.

Celkově lze říci, že "Svatba pro celou Evropu" je dobré představení, interpretované vyrovnaným hereckým kolektivem. Hlavní myšlenka je čitelná, představení má humor a dostane-li patřičný spád, dobře pobaví diváky a splní i svůj satirický záměr. Diváci se seznámí opět s jednou z novinek sovětské dramatické tvorby.

Ilja Bureš

Miguel de Cervantes : H R A J E M E D Ā L

Divadelní klub Jirásek - Studio, Česká Lípa

Českolipský soubor pracuje už delší dobu velmi potřebným systémem. Uvádí totiž v praxi vhodné skloubení tradičního i experimentálního systému. Ke svému experimentálnímu záměru založil tzv. Studio, v němž zkouší se stejnými herci nové postupy a kladnými výsledky potom obohacuje svou trvalou činnost.

Po úspěšné inscenaci "Thébanů" v loňském roce realizovalo tentokrát Studio montáž sestavenou ze tří Cervantesových meziher (Žárlivý dědek, Jeskyně v Salamance a Zázračné divadlo), doplněnou zpěvem českých národních písní i popěvků z oblasti pop-music a vlastním spojovacím textem pod ústředním názvem "Hrajeme dál".

Upravovatelka, dramaturg a režisérka v jedné osobě - Věra Zavřelová - zvolila tentokrát formu velmi složitou, která, značně zjednodušeně řečeno, spočívala v principu: objeví se družina současných českých komediantů, která po seznámení s obecnstvem uvede rozhodnutě uvést Cervanta. Herci se pak proměňují ve španělskou družinu na rozhraní 16. a 17. století, aby tak pro své diváky hráli jakési divadlo na divadle. Při prostých anekdotických příbězích meziher, jasně fraškovitého žánru se divák ptá, proč tolik poloh a proč tak vykonstruovaná forma, když obsah je jednoznačný. Mezihrы se hrávaly ve Španělsku vždy o přestávce mezi jednáními celovečerní hry a měly za úkol zpestřit a nadlehčit vcelku vážný a ve značném časovém rozsahu pojatý celovečerní program. V Cervantových mezihrách jde o hutnou charakteristiku postav, důmyslnou výstavbu děje, jiskřivý dialog a neodolatelnou komiku. Úspornými výrazovými prostředky se tu bojuje proti lidským slabostem a společenským předsudkům. V kompozici použitých meziher jde o nepřiměřené manželství uzavřené ze zjištěných důvodů (Žárlivý dědek), výsměch pověřivosti (Jeskyně v Salamance) a odsudek šarlatánství a společenské přetvářky (Zázračné divadlo). Jakýmkoliv transponováním děje, členěním hutného anekdotického děje (ve zmíněné inscenaci je do poloviny "Zázračného divadla" vsunut celý příběh "Jeskyně v Salamance") či vynalézáním složitých forem pro srozumitelný a přímočarý obsah, vede k nelogickému kontrastu a otupuje údernost autorova sdělení. V tomto směru je tedy českolipské pojetí v základě pochybené.

Druhá ošidnost vyplývá z dodržování stanovených pravidel hry. Proč se herecká družina - zvláště její hudební odnož - chová tak neosobně při vítání obecnstva, proč principál španělských komediantů

volí slova i výrazové prostředky českého současníka, zatímco obecnostvo "Zázračného divadla" je koncipováno do žánru středověké frašky, proč herci v civilních oblecích vystačí někdy s nepatrným náznakem (čepice, tvrdý límec, přehoz), když v zápětí se tu jaksi "nevydrží s nervy" a herci jsou dost popisně oblékáni do kostýmů, proč se zpívají české písničky, jejichž shoda s obsahem předváděného děje je jen v několika slovech písně, nikoliv v motivaci, proč komické gagy (často nápadité) nejsou rozehrány, ale jen opakovány, čímž ztrácejí na působivosti. Takových otázek by k provedení záměru bylo více. Soustředil jsem se jen na ty nejhlavnější. V možnostech ciselérské práce režisérky je tyto nedostatky odstranit.

Herci ve zdrcující většině - jako už častokrát - prokázali své divadelní schopnosti, ale v této kompozici sami často nevěděli kým právě jsou.

Režisérka představení napsala do programu (vkusně upraveného) kromě jiného i tuto větu: "...Ale radost, moudrost i lidské teplo, které prolínají Cervantesovy práce, potřebuje právě dnešní člověk..." S tím lze souhlasit, ale právě to lidské teplo musí i z jeviště vyzařovat. Nás nezahřálo.

V závěru této recenze se chci omluvit za téměř jednoznačný souhrn negativ. Klade-li si však někdo náročné cíle, musí snést i náročnější měřítko. Je pochopitelně zcela zákonité, že cesta experimentu je posílána množstvím překážek, nedá se tu ve smyslu Šaldovy kritiky "brodit blátem prošlapaných cest" a objevení nových postupů je vykoupeno častějšími neúspěchy. Jde tedy o toto: nikdy se těmito neúspěchy nedat udolat, snad jen jimi svítit na cestě k odhadu a inventuře vlastních současných možností. A potom: "hrajte dál". Josef Doležal

M. Roščin : M A N Ž E L É H L E D A J Í B Y T

Divadelní soubor J.K.Tyl, členský soubor SČDO, Železný Brod

Posuzovat a hodnotit tuto inscenaci bylo poněkud obtížnější než obvykle. Hrál se dopoledne, jako uzavřené představení pro obecenstvo nejhorší ze všech - pro účastníky semináře vospělých souborů. Po premiéře málo repriz a patrně se už nezkoušelo, hlavně ne za účasti odborného poradce (M. Švarc).

M. Roščin slavil na našich amatérských i profesionálních scénách dosti úspěchů. V jeho hrách se velice lidsky mluví o běžných, normálních lidech. Vyhybá se mezním situacím. Nehledá konflikt tam, kde už

eflem, ale prostředkem k provokaci diváka, aby velmi hluboce a dlouho přemýšlel o sobě samém.

Toho všeho si byli oba inscenátoři (režisérka M. Procházková i odborný poradce M. Švarc) plně vědomi. Podřídili se požadavkům autora, ale text jim nebyl dogmatem. Zeslabili problematická místa, dali příběhu novomanželů přímější linii. Od samého začátku se hrálo o mladých a v jejich prospěch. Nechtěli však hrát pouze příběh. Tím by se Roščinův text zploštil a inscenační záměr by se rozplynul. Pokoušeli se rozehrát to množství vztahů nesoucích a podmiňujících všechny konflikty a tím i napětí.

Na bedra železnobrodského souboru tak bylo naloženo těžké a krásné břemeno. A to je dobře. Proč se nepokusit podívat se hlouběji pod vnější skořápku postav a jejich jednání. Souboru to může jen prospět. Jestli to pomůže i představení je už věc jiná. Když se vrátím zpět k seznamu nevýhod posuzovaného představení a tyto pomínu, vyplýne na povrch tento základní rozpor, který ovlivňuje prakticky celé představení: všichni herci vědí co a o čem hrají, znají podstaty vztahů, a le: soubor jako celek je nedovedl plně realizovat (vybudovat). Při rozložení na jednotlivé postavy nutno poznamenat, že některé byly cíli blíže, některé zůstaly pozadu. Nejblíže byla Alena v podání A. Balatkové. Ukazuje se, že rozhodující pro zvládnutí vnitřního života postavy není herecká zkušenost, ale bohatost vnitřního zázemí jednotlivého herce. Jako význačný činitel tu figuruje schopnost fixace vnitřního života postavy. U žádné postavy inscenace nemám námitek proti fyzickému jednání, aranžmá je plně zafixované, určité menší nepřesnosti lze najít v gestu. Jde "jen" o vytvoření souladu fyzického i vnitřního života hrdinů. Byli jsme totiž svědky něčeho, o co se občas pokusí ty nej přednější soubory a to ještě při vhodné konstelaci okolností. Železnobrodské představení prokázalo, že v tomto směru se musíme ještě moc a moc učit, než se nám ve větší míře podaří dostat se pod kůži každé, i sebemenší, postavě. Vůbec není protiřečením, když tvrdím, že všechny herecké výkony byly na dobré úrovni, že jsme byli svědky opravdu dobrého představení. Avšak tentokrát si soubor stanovil úkol mnohem obtížnější než je zvykem i na vyspělých amatérských jevištích, v podstatě bez předchozí přípravy a pak z tohoto pohledu musel zůstat jen v polovině cesty. Ale i za to mu budiž dík.

A velmi jednoduchý závěr: Představení ukázalo v obecné poloze na naše nedostatky - neumíme do potřebné hloubky rozkrýt text (až na malé výjimky se stále ocitáme v prvním plánu her i postav), neumíme ještě dobře interpretovat vnitřní život postav, i to, co máme, nedoká-

je dán předem. Obnažuje běžný život a ukazuje prstem na nepřebornou mozaiku drobných i větších napětí, působených si lidmi navzájem. Ukazuje na ně jako na pokřivenosti naší morálky, které bereme jako skoro už samozřejmosti a jejichž nebezpečnost si uvědomujeme až následně, přechásto s velkým časovým odstupem (pokud si vůbec takové nebezpečí uvědomíme). Říkáme tomu "tvrdá škola života".

Autor zachycuje v této hře v mnoha obrazech a ještě více situacích výseky ze života mladého manželského páru, který nemá vlastní střechu nad hlavou. Nahlížíme do pestrého kaleidoskopu postav, vztahů a konfliktů. Neustále přicházejí nová drobná i větší napětí. Všichni jsou až skálopevně přesvědčeni, že mladým chtějí prospět a ne jim ubližovat. Mladí musí reagovat. Někdy správně, jindy zajiskří uvnitř nashromážděná napětí a jak tomu v životě bývá, obvykle v nevhodné formě i chvíli. Právě příchody konfliktních situací a reakce mladých na ně jsou katalyzátorem posunujícím celý příběh. Naštěstí tato odyssea zpevní vzájemný vztah uvnitř ohrožovaného mladého manželství.

Naučení ze hry zní asi takto: lidé i velmi blízcí i zcela cizí dovedou být vůči druhým vlastně velmi krutí, i když vědí, že by taková být neměli. Bránit se a ubránit se této tvrdé škole života, kterou prochází každý z nás, předpokládá mít vlastní silnou morálku. Nejvíce bývají takto zkoušeni novomanželé. Vzájemná důvěra, spojení svých sil a neustále se podporovat, přetavit svůj milostný vztah v opravdovou lásku, nositelku života i krásy. Takové řešení předkládá M. Roščin a má asi pravdu.

Inscenovat tuto hru je možné jen vospělým souborům. Prvním předpokladem je rozsáhlá a hluboká dramaturgická příprava. Text má v sobě až příliš záludností - zjevných i skrytých. Je zde poměrně dost postav a ještě více vztahů. Každá z postav, přivedených na jeviště, musí být na úrovni ostatních. Bez vybudování všech vztahů není vlastně ani možné text uhrát. A víme, že budování vztahů patří k základním problémům amatérského divadla - týká se režie (v našich podmínkách i dramaturgie) i herců. To je druhý limitující prvek inscenování. V této přepestré mozaice se nesmí rozmělnit a zastřít ani na chvíli příběh mladých manželů. Dalším problémem je, že skoro všechny postavy přicházejí v "hotovém stavu", jejich vývoj i řada konfliktů se konaly dříve a mimo jeviště. Tedy značné nároky na stylizaci. Autor toho chce říci velice mnoho. Co nejhrouběji "vyargumentovat" myšlenku hry. Přitom nepatří k jeho silným stránkám schopnost napsat dialog dávající stručně přesný smysl. Na jevišti se i nejmenší drobnosti uzavírají. Není to

žeme ještě potřebně zafixovat. Kladem pak je dramaturgický výběr, odvaha naložit si víc než je zvykem a snaha se ctí náklad unést. Teď by měli železnobrodští ochotníci projet s Roščinovou hrou celý kraj a všichni ochotníci by měli toto představení vidět alespoň dvakrát a pořádně se dívat (kriticky) co všechno jim ještě chybí z herecké abecedy.

Vlastní představení patří do skupiny úspěchů souboru v Železném Brodě. Podle mého soudu je v plné míře hodné účasti na podzimní krajské přehlídce v Žatci.

I. Dojiva

Jan Otčenášek : V Í K E N D U P R O S T Ř E D T Ý D N E

Divadelní soubor J.K.Tyl, ZK ROH Jabloneckých skláren, Josefův Důl

Vesnický soubor, který náš kraj loni reprezentoval úspěšně na Národní přehlídce vesnických a zemědělských souborů ve Vysokém n.J., si tentokrát vybral divadelní prvotinu představitele společenského románu vybudovaném na výrazném, třídně determinovaném konfliktu, a později i filmového scénáristy (asi dvacet filmů), jehož znalo divadelní obecenstvo dosud jen z Urbánkovy dramatizace románu Romeo, Julie a tma.

Autor sám říká o svém "Víkendu", že je to hra o některých nových rysech maloměstství a shodně s K.Čapkem se domnívá, že hra má klást otázky a nechat diváku prostor k přemýšlení o ní.

Na příběhu hry (uprostřed týdne přijede na chatu dvojice lidí aby ukryla svůj nedovolený vztah, druhá dvojice sem přijede nezávisle na první vyzkoušet možnost překlenutí velkého věkového rozdílu, objeví se vandrák, z něhož se později vyklube otec mladé dívky, dojde i k nečekanému příjezdu manželky muže z prvního páru) se sice trochu konstruovaně, ale často i dost plasticky, daří zvýraznit vztahy mezi lidmi, sobecké zájmy i nesobecké řešení situace Blankou z první dvojice i omyl otce, že se vztahy dají řešit podle jakési šablony. Otázek pro diváka je tu opravdu dost, žádná postava tu není bez chyb, ale žádná není natřená úplně na černo. Atmosféru komedie má ozvláštnit pianista, který na svém - v lese zcela nepatřičném - pianě vytváří jednak zvuky lesa, jednak glosuje příběh. Tento prvek sice ozvláštnění do hry přináší, ční však jako cizí živel a ničemu neprospívá.

Ke kladům hry patří často mluvný dialog a vtipná slovní charakteristika různých situací.

Režie josefodolské realizace titulu se ujala Pavla Čermáková, která loni zaujala diváky v jevištní postavě paní Pipperové v Popplewe-

lově komedií. Divák byl tedy ochuzen o výraznou hereckou osobnost. V režijní práci získává P.Čermáková teprve počáteční zkušenosti. O to více vynikají mentální a morální vlastnosti této pracovnice, která pochopila potřebu kolektivu a pustila se na půdu pro ni dosud neznámou.

Ve vyhovující scéně Boh.Brabce snažila se režie sdělit poutavě příběh, zdívalnit dialogy a podtrhnout několik myšlenkových námětů druhého plánu k provokaci diváků. V realizaci těchto záměrů se snažila pokud možno typově obsadit jednotlivé jednající postavy hry.. Záměr vyšel poměrně dobře, až na chudší aranžmá postav, "dotažené" odchody postav ze scény a dramatické tečky některých temporytmických celků. Režie i scénografie se snažily vybudováním jakéhosi smetiště poblíž chatové kolonie logicky zdůvodnit existenci piana, což se nepodařilo. Podtrhli však onen maloměšťácký egoistický rys "majetníků realit", věnit jen to své a na "půdu nikoho" házet třeba i smetlí.

Herci jsou vesměs nezkušení, technicky slabě vybavení, ale hráli upřímně a až na malé výjimky i ukázněně. Milan v podání Jos.Mikuše potřebuje zdůvodněný pohyb a ve druhé části představení pak cit pro míru svých rozhořčených projevů. Blanka Marcely Vykopalové je přesvědčivější a herecky ukázněnější. Oba představitelé pak potřebují eliminovat z vlastních zkušeností a dávky fantazie vhodnou zkratku pro ztvárnění milostných scének. Zdeněk Fejfar vedl svého Valentina ve vlastních mentálních intencích, což mu dávalo věrohodnost. Jana reginy Šulcové-Žákové by měla být trochu posedlejší ve své vdavekchivosti. Polohu otce od hravého pobudy měl více odlišit Josef Beran, Božena Dufková v roli Kateřiny by měla více odlišit srdečnost setkání s přítelem od jednání členky MNV a zvědavé ženské. Hana Dohnalová vede svou Zdenku přirozeně v malém prostoru role, za pokus by jistě stálo přesněji rozehrát moment překvapení a pak nejistotu při příjezdu na chatu. Miroslav Blahout v Pianistovi dělal co mohl. Karel nese na scénu jen pytel cementu a po trapné chvilce v pozadí odváží Blanku. Sice nepromluví, ale i to je jevištní postava, která nemůže nemůže rozehrát svůj charakter, ale má ve hře funkci..

Výčetem několika negativ by mohl vzniknout dojem špatného představení. Nebylo tomu tak. Herci cítí co hrají, jen ve výrazových prostředcích nejsou vždy v souladu s vnitřním nábojem. Celek vyšel v diváckém představení s potřebným ohlasem.

J.Doležal

Seminář KRUHU

Ve dnech 22.- 24.dubna t.r. se uskutečnil další seminář pro zástupce /vedoucí/ souborů Kruhu a krajsky sledovaných. Seminář se konal v Železném Brodě.

Místní soubor sehrál jako seminární představení svoji inscenaci hry M. Roščina "Manželé hledají byt" (režie M. Procházková). Při inscenaci této komedie spolupracoval se souborem profesionální režisér Miloš Švarc. Jako lektor semináře zde hovořil o otázkách spolupráce profesionála s amatérským souborem - jednak všeobecně, jednak na základě vlastních zkušeností z konkrétní práce se souborem v Železném Brodě i jinde. Že je tento problém v současné době velice živý, bylo patrné ze zájmu seminaristů v živé diskusi.

Podstatná část semináře byla věnována samozřejmě zhlédnutímu představení a jeho rozebrání - za účasti režisérky, odborného poradce i dalších účinkujících.

Je škoda, že mnohé soubory Kruhu na semináři své zástupce neměly. V některých případech snad lze považovat za omluvu velkou vzdálenost do Ž.Brodu, nikoliv však u všech. Účast na těchto seminářích je pro zástupce ze souborů Kruhu povinná - jde o jednu z povinností těchto souborů, které mají možnost vyslat na jednotlivé semináře až tři své zástupce. Že by se nenašel nikdo, kdo by této příležitosti chtěl využít?

Poděkování si zaslouží železnobrodský soubor, kterému se podařilo (ostatně jako vždy) vytvořit přátelskou atmosféru pro všechny účastníky.

Po skončení semináře se uskutečnilo v neděli 24.dubna ještě plenární zasedání krajského výboru SČDC.

A. Černá

[illegible]

Jednou větou

- & Příští seminář Kruhu se uskuteční 17.-19.6.1977 a bude věnován dramaturgické práci - povede jej s.J.Drobná
- & 20.-26.června se uskuteční letošní Wolkrův Prostějov.
- & Připomínáme, že je poslední možnost objednat si svůj pobyt na letošním Jiráskově Hronově (koná se 6.-14 srpna t.r.).

Adresář

Okresní kulturní střediska

+ jména odbor.prac.pro amatérské divadlo a umělecký přednes

Česká Lípa, Zámecká 59

PSČ: 470 01

odbor.prac.: Jana Važanová

tel.č.: 2490

Děčín, Tyršova 30

PSČ: 405 01

Jarmila Kumprechtová

5508, 4303

Chomutov, ul.VŘSR 86

PSČ: 430 00

Milada Doležalová

3696

Jablonec n.N., Jiráskova

PSČ: 466 01

Václav Plešák

5630, 3430

Liberec, budova ONV, nám.Bojovníků za mír

PSČ: 460 31

Eliška Vobrubicová

311/ linka 338

Litoměřice, budova ONV, Hradební

PSČ: 412 91

Anna Malečková

2721

Louny, pošt.přihr. 111, Žatecká 11

PSČ: 440 11

Antonín Havlín, řed.

2177

Teplice, Jiráskova ul.

PSČ: 415 62

Marie Hladová

5414

Most, Kubelíkova ul.

PSČ: 434 08

Martin Kameník

4385

Ústí n.Lab., Velká hradební 33

PSČ: 400 00

Danuše Jungmannová

260 67

Krajské kulturní středisko

Šmeralova 182

400 21 Ústí n.Lab., / Předlice

Alena Černá

272 02

272 03

Umělecký přednes

KRAJSKÁ
SOUTĚŽ
V
UMĚLECKÉM
PŘEDNESU

Malé divadlo ZK ROH STZ v Ústí n.L. patřilo v sobotu 16. a v neděli 17.dubna 1977 krajské soutěži recitátorů a recitačních kolektivů nad 15 let. Představilo se tu 36 sólistů a 4 kolektivy.

Oproti jiným létům se tentokrát první kategorie představila nejen jako početně nejsilnější, ale také se tu objevilo nejvíce zajímavějších recitačních výkonů, i když ani ty nepřesáhly běžný průměr. Stále zde chyběl výraznější tvůrčí přístup k přednášenému textu. Do ústředního kola postupuje vítěz první kategorie František Herynk.

Druhá kategorie byla sice dramaturgicky zajímavější, ale v myšlenkovém výkladu i v citovém zaujetí většina recitátorů přinesla velmi málo osobitosti. Více zaujal pouze Vladimír Magni, který obsadil 1.místo a druhá Ivana Jiříčková. Oba také postupují do ústředního kola.

Třetí kategorie byla pro všechny zklamáním. Nezajímavá dramaturgie, ale i dramaturgicky problematické texty byly podepřeny jen nezajímavým a nerozumným přednesem, který celkový myšlenkový obraz spíše zatemňoval. Chybělo jakékoli opravdové citové zaujetí a snaha po sdělnosti a přesvědčivosti. Vyjímkou byl pouze Ivo Markvart, který také byl navržen k postupu na Wolkrův Prostějov.

Zamyslíme-li se nad soutěží sólistů, překvapí nás, že některé okresy ani nevyslaly své zástupce. Že by tam recitace dospělých byla odšunuta na druhou kolej? U soutěžících se objevil problém nahodilý a

povrchní dramaturgie, nedostatek odborného vedení recitátorů i téměř kritická situace v úrovni kultury řeči. Za zmínku snad ještě stojí, že z pěti recitátorů, postupujících do ústředního kola, jsou čtyři členy Severočeského klubu uměleckého přednesu.

V soutěži recitačních kolektivů se nejdříve představilo Divadlo na rynku z Chomutova montáží veršů českých básníků, přičemž 9/10 přednášeného textu tvořila Štolava báseň Na smrt Antonína Bandy. Bohužel, toto divadlo s dobrou tradicí předvedlo tentokrát spíše ukázkou nezodpovědného přístupu k interpretaci ideově náročného textu.

Soubor libereckého gymnázia si vybral dvě balady K.J. Erbena a přesvědčil všechny, že má silnou oporu v řadě výborných a zajímavých sólistů. Jejich předpolady však nebyly využity k svébytnému kolektivnímu projevu.

Soubor ze Štětí se pokusil o přednes veršů J. Nohy o Sovětském svazu. V přemíře textu však nenašel adekvátní scénické prostředky k umocnění myšlenky a ideovému vyznění.

Baladou o námořníku J. Wolkra se představil soubor Severočeského klubu uměleckého přednesu. Využitím jak sólového, tak sborového přednesu, myšlenkovým i formálním rozvrstvením textu a navíc i pohybovým ztvárněním přesvědčil soubor všechny přítomné, že i přes kuriózní okolnosti vzniku této inscenace si plně zasluhuje postup do ústředního kola.

Závěrem snad zbývá ještě dodat, že průběh soutěže byl po organizační stránce velmi dobře zajištěn - díky pracovníci KV SSM s E. Vítkové.

Rudolf Felzmann

KLUB UMĚLEC. PŘEDNESU V JABLONCI

Z podnětu a péčí okresního výboru SČDO pracuje již pět let na okrese Jablonec n.N. Klub uměleckého přednesu. Recitátoři se scházejí nejméně jednou měsíčně v Železném Brodě a za vedení s.I. Kořínkové se zabývají výběrem textů, práci na textech a dalšími pro ně důležitými disciplínami. Členy Klubu jsou většinou studenti a tak se i složení členů postupně mění. Výsledky jsou velmi slušné, většinu ocenění ze soutěží si odnášejí právě frekventanti klubových seminářů. Nedílnou součástí práce jabloneckého Klubu jsou i přípravy různých pásem k oslavám a výročím, se kterými potom členové Klubu vystupují na veřejnosti.

I.K.

MLUVÍME SPRÁVNĚ ?

F d o l f F e l z m a n n

I. část : SPISOVNÁ VÝSLOVNOST JEDNOTLIVÝCH HLÁSEK

První podmínkou výrazného mluvního projevu je přesná výslovnost jednotlivých hlásek češtiny. Na ní totiž především závisí srozumitelnost přednášeného textu, a těžko může recitátor či herec požadovat pozornost posluchačů a diváků, když jim nepřesně a kuse sděluje, o co mu jde. Kolik divadelních představení neuspělo u diváků jen proto, že z valné části nebylo rozumět, o čem vlastně byla řeč.

Stejně tak nemůžeme chtít přílišné dojetí nad smrtí Juliinou, když máme neustále pocit, že by spíše měla použít kapesníku k uvolnění nosních dutin a pak teprve hovořit, nebo že snad ještě před chvilkou byla kdesi na Hané, ačkoli se nám pokouší tvrdit, že je z Verony. A to všechno proto, že třeba přehánění nosovky, souhlásku L změkčuje a samohlásky vyslovuje, jako by si chtěla zívnout nebo se usmát.

Celkovou charakteristiku mluvního projevu značně ovlivňují samo hlásky. Proto si všimneme jejich správné artikulace i nejčastějších chyb při jejich tvoření.

A - má největší čelistní úhel, tedy otvor mezi rty je největší a dolní čelist nejníže, přičemž jazyk klesá dolů a leží pasivně. Nejčastější chybou bývá zúžená výslovnost blížící se E, případně I.

E - má menší a zúženější otvor mezi rty, jazyk se přibližně dotýká hranice mezi zuby a dásní. Nejčastější vadou je široké E, dodávající řeči tón rozmazlenosti, nebo otevřenější, blížící se A, působící vulgárně.

I - při výslovnosti je otvor úzký a podélný, jazyk je prohnut nejblíže k patru a špičkou se dotýká dolních zubů. Musíme dbát, aby šterbina rtů nebyla tak přehnaně úzká, až koutky úst vytvářejí grimasu smíchu, a stejně tak se vyvarujeme přílišné otevřenosti rtů.

O - se od předcházejících samohlásek odlišuje zaokrouhleností rtů, přitom špička jazyka klesá níž než při A. Chybné je O s nedostatečným, ale i přehnaným zaokrouhlením rtů.

U - se vyslovuje s ještě větším zaokrouhlením rtů a špička jazyka klesá zcela dolů.

Chceme-li správně vyslovovat samohlásky, nestačí si všimnout pouze

postavení rtů, které navíc nesmí být přepjaté, ale velkou roli právě pro charakteristické zabarvení hlásek má postavení jazyka a čelistní úhel, který se od A až k U postupně zmenšuje.

Dlouhé samohlásky se tvoří v podstatě stejně jako krátké, liší se pouze kvantitou, která by však neměla být přeháněna. Svou délkou jen zvýrazňují své charakteristické zabarvení. Pouze u dlouhého Á si uvědomujeme větší čelistní úhel. Pro jistotu opět upozorňuji, že v artikulaci není žádný rozdíl mezi I a Y.

Při nácvičku textu je třeba si dobře všimnout dodržování kvantity samohlásek. Nelze vyslovovat např.: /zéli, prosím, mīslīm, dōlu, mōře, pīvo/ atd., pokud se nejedná o nářeční a podobnou charakteristiku.

Zajímavou otázkou bývá výslovnost záporového "ne". Zde se také řídíme citovým zabarvením. Např. ve větě "Ne, to nedělej!" v případě důrazného rozkazu jasně vyslovíme krátké E, zatímco v domlouvavém významu se přikloníme k nepřehnanému delšímu Ě.

U souhlásek se zastavíme pouze tam, kde v jejich výslovnosti dochází nejčastěji k chybám.

R - vzniká rozkmitáním špičky jazyka v popředí ústní dutiny. Nedostatkem bývá přehnaná a delší artikulace, tedy jakési RRR. Za vyloženou vadu řeči lze považovat tzv. ráčkování, kde kmitá nejzadnější díl jazyka, nebo kmitání čípku, případně nahrazování předního R souhláskami CH a H. Tyto poruchy napravíme většinou pouze za odborné pomoci logopeda.

Ř - vzniká obdobně jako R, liší se větším počtem kmitů špičky jazyka a doprovodným šumem. Nedostatky i vyložené vady tu jsou stejné jako u R. Mnohdy se ráčkování a řáčkování pokoušíme omluvit, ale jak často recitátor zaujme touto vadou řeči než samotnou myšlenkou sdělovaného textu! A charakterotvorné využití na divadle je také problematické.

S, Š, Ž, Ž, C, Č - přehnaně výrazné sykavky a polosykavky jsou většinou způsobeny zbytečnou silou výdechového proudu. Někdy se setkáváme s tzv. šišláním, kdy se jazyk příliš přibližuje dopředu, někdy až mezi zuby. Šišlání považujeme za vadu řeči, která nepatří na jeviště. Recitátoři si také musí kontrolovat Š, Ž, Č, aby nepřecházeli do afektované artikulace.

L - vytváříme dotekem špičky jazyka na přední dásni. K deformaci dochází většinou opřením větší plochy jazyka o patro.

U ostatních souhlásek většinou příliš nechybujeme, spíše se stává, že je z nedbalosti vypouštíme, či nerozeznáváme změny znělosti.

/Pokračování příště/

Krajské kulturní středisko,
KV Svazu Českých divadel-
ních ochotníků a redak-
ce Metodického listu
přeji všem ochotníkům
a recitátorům pěkné
prázdniny a dovo-
lé k načerpání nových
sil u vody, na sluníč-
ku a na vzduchu.

Na shledanou v Hronově.

OBSAH:

Plán opatření severočeské kraj. organizace SČDO	
k plnění "Plánu rozvoje ZUČ na léta 1976-80	str. 1
Naše recenze	str. 3
Seminář Kruhu	str. 10
Jednou větou	str. 10
Adresář	str. 11
Umělecký přednes:	
Krajská soutěž v uměleckém přednesu	str. 12
Klub uměleckého přednesu v Jablonci n.N.	str. 13
Mluvíme správně (II. Spis. výslovnost jednotl. hlásek.	str. 14

METODICKÝ LIST

pro severočeské amatérské divadlo a umělecký přednes

Vydává: Krajské kulturní středisko v Ústí n.L. ve spolupráci s KV
Svazu českých divadelních ochotníků

Rozesílá a přihlášky k odběru přijímá: Krajské kulturní středisko,
(s. Alena Černá) Šmeralova 182, 400 21 Ústí nad Labem

Redakce: Miloš Dvořák s redakční radou

Adresa redakce: M. Dvořák, Činoherní studio SDZN, Leninova ul.,
400 21 Ústí nad Labem

Číslo: 6/1977 (Redakční uzávěrka 9.5.1977, vydáno 15.5.1977)

TIŠKOPIS

Poštovné paušalováno